

ACC. NR. M. 7711 : 1-11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Klas Reinhold
Härad: Albo Adress: Delsjörägen 5 A. Göteborg
Socken: Skatelöv Berättat av: "Klas te Östens", skjutpojke
Uppteckningsår: 1892-93 inl. 1941. Född år 1874 i

Per Gad, - gårdshandlare och
mystiker.

Skriv endast på denna sida!

U

ACC. N:R M. 7711:1

Landskap: Småland Upptecknat av: Klas Reinhold
 Härad: Albo Adress: Delsjövägen 5b Göteborg
 Socken: Skateby Berättat av: "Klase Östens" skjutspojke.
 Uppteckningsår: 1892-3 Född år 1874 i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Per Gad.
En mystiker.

Det händer någon gång, att man hos den enkla olärde av folket kan upptäcka en originalitet och ett tanke djup, som man alldeles icke väntat. --

Klar man då händelsevis kommit något säregt, av folkets egen själ, på spåren, må man akta sig för att missvärdera eller stöta. Då sinar rännilen, och man når aldrig källan. --

Ett sådant underbart källsprång fanns inom Per Gad, gårdfarihandlaren. Han var ett fenomen ^{och} en mystiker.

Men människorna i hans samtid märkte ^{hans egenheter} ~~det~~ ej endast i ett avseende: att han inte "nötjade" vasken brännevin, tobak eller kvämsfolk; tyckte de, att han var ovärdig. -- --

Skriv endast på denna sida!

2)

ACC. N:R.

M. 7711:2.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sin särregna religiositet torde han rypat för ingen så, som för sin unge ledtagare, den sjuttonårige Skjutspojken.

Ty denne hade nöjet att under en års tid sitta vid Per Gads sida och girigt lyssna till varit ord, som gick ur denne "andemans" mun. — Och det var ej litet han hade att meddela.

Per Gad hade kommit sig upp från svår fattigdom.

Slan uppfödtes i en torparens koja! Men sedan han "lärt sig fram", började han gå omkring i bygderna och sälja småsaker: knappar, nålar och tråd, sedan: spetsar, band och "hucklen".

Det var förstas med apostelhästarna han färdades.

Men när hans rygg varit krökt och benen värkbrutna, så gjordes handelsresorna med skjuts och betydligt utvidgat lager.

Och det bogade det så, att det blev "Klas te Östens med Stregne", hästen, som ^{bragade} Per Gads lådar, äskor och korgar: en års lyckat samarbete i ett kamratskap, som utvecklade sig till ömsesidigt förtroende, ja, tillgivenhet. — —

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

— — "Är det saligare att giva än att taga — —
 ja, då förnam Per Gad uppenbarligen en sällhet i att bli
 uppmärksammas och i sin själ förstod även en medmänniska.
 Och deras samtal följde på färdvägarna till kunnerna.

Och Ströme, hästen, fortsatte under tiden snällt sin lunk,
^{men} stegade upp för backarna, tills han nådde kundens gård,
 då han av väna stannade och av behovet att få stärka sig
 ur den medförda havreturnisten.

Överallt var Per Gad välkommen.
 Hans telförhet tog allas intresse, hans fröjdlighet och humör
 öppnade både hjärtan och "pengabörsar".

Redan på förhand viskade Per Gad till sin kôrsvan:
 "Kuska! vi sälja, den här bonken köpa bra." ^{dermed} ~~och~~ hoppade
 han ur vagnen. — —

Skriv endast på denna sida!

(vind!)

4)

№. 7711:4

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Jaha, goddag, goddag Patron, vad för ett väl värt idag?
 Vi ha etter nys moderna saker, och kuranta varor, ska jag så. -
 lse mi si, sa blinda Sara: Och så räknade han upp varor och
 deras priser. - Låda efter låda bars in och synades noga.

Per Gad skämtade och gestikulerade, knöt själv bockiga
schalar på bondarna, höll fram färggranna tyger för flickor-
na, rullade upp glänsande linne dukar. "Joho, det heter allt duga, för-
stås!" Tillverkningssätt och prisbillighet, tillgång och efter-
frågan, allt begrep han. Kritik avväpnades med hans ena-
stående varnkämedom. Folk samlades omkring.
Det blev vanligen storköp. Och så för man glad dädan.

Ute på färdevägen igen blev han strax erannan.
Men han var ingalunda trumpan, blott för djupa ^{i sig själar och Tyst.} Han
kunde hejda skjutsen till en liten rast inför en fager aublick,
en rik med blommande nickrosor. Eller ork stannade man
för att äta matsäck i det gröna. — —

På färterna tog sig hans skämtlymne uttryck på olika sätt: glada tillrop och hälsningar till de mötande, ibland med snärjande frågor för att pröva deras förståndsgiver.

En dag t. ex. fick han se en man, som bört sönder sin kärva
och nu stod vid vägkanten och försökte laga den. —

5)

ACC. N:R. M. 7711:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

"God dag qubbe, var kommer du ifrån?" - "Värnamo." -
- "Jaså, hör du, hur många gudar ha'n J i Värnamo?" -

Nannen står en stund och funderar. - Så kom svaret,
med en illmarig blick under hattbrädet: Ha'n J
miste nå'n här?" -

Per Gad är för en gångs skull - svarslös. -
Han låter kora vidare men myser godt över svaret. -

Per Gads djupaste intresse var emellertid
frånkrat i religionen. Men kyrka och präster
kunde han ej med. Nej. "Kyrkan är en makt", sade han,
"icke en förening av Guds vänner, såsom Mästaren från
Nazaret hade tänkt sig." - "Att styra ut sig med skurkar
och mårshakar, det är förvisso Gudi en styggelse. Vad
skulle Mästaren ha tyckt om sådana efterägare?" -

Skriv endast på denna sida!

6)

ACC. N:R. M. 7711:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Nej, För Gud gillade endast den gudstjänsten.
 "Gack in i din kammare och slut dörren till, när du
 leder". — — — — — Och själv levde han,
 som han lärde. Hela veckan var han i farten.
 Men på söndagen "den heliga vilan Herrans", satt han
 i ro på sitt rum. Då ville han ej bli störd. Men bar
 upp hans måltid. Om någon ville träffa honom, lät han
 hälsa: "Kom igen i morgon!"

På söndagen fanns han sittande i nattrock i sin gung-
 stol. Han tittade upp, när någon kom in. Annars sitt
 han som i tankar, blundande och sakta gungande.

Men på måndagsmorgonen var han tidigt uppe och
 ordnade med sina lädor och varor, i sig att komma
 i väg. — — — — —

Skriv endast på denna sida!

7)

ACC. N:R. M. 7711:7LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Per Gads religion var, som redan antytt, av det inre
slaget: utan åthäror eller ord. Med Bibeln var han väl
förtrogen och citerade den ofta. "Det inre ljuset skall
leda människan", brukade han säga. "Guds Ande talar
i människan". Han citerade ofta: "Ingen vet, vad
i människan är utan människans ande. Så vet och
ingen vad i Gudi är utan Guds Ande." — — —

— "Det finns en god vilja och en ond vilja. Det är Gud och Satan.
Inge den goda viljan råda, skulle världen vara ett Eden,
ett paradis. Då behövdes varken lagar, domstolar eller
fängelser, varken krogar eller hovhus; inga partier,
inga strider och framför allt inga krig. Den onda viljan
är upphov till allt detta. — — —
Men den goda viljan — det är Guds helige Ande.

Skriv endast på denna sida!

81

ACC. N:R. M. 7711:8.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

Han uppenbarar sig, då vi minst ana det.
 Han kan göra underverk med människor. Tänk
 på rövaren på korset! — — Ingen gör något godt
 av sig själv. Det är Guds Ande, som verkar. Den
 värste missdådare kan bli omvänd. Guds Andes verk
 allena! Du vet ej, varifrån vreden kommer, eller var
 den far. Så är det med Andens ankomst. —
 Alla goda verk, fromma stiftelser, det är Guds Andes
 verk och tydar, vore det inte mer, än att du myllar
 över den i solen ⁱⁿ/småttande masken. — — —
 Att motstå Anden är synd. Följ Anden och du blir oberoende
 av världen. — Den värld vi se, är blott sken och villa.
 Livet i Anden är verklighet. Vi måste adelta och förtjäna
 här i skenets värld. Men detta är lösaker. Döden är övergång i Anden.

Skriv endast på denna sida!

9)

ACC. N.R. M.

7711:9.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Så förkunnade Per Gad, gårdfarihandlaren.

Hans Andere religion var också hans poesi. —

Han ^{deklamerade om döden} ~~hade diktat~~, enligt vad upptecknaren minns,
följande: "När döden dig omsider

En gång förlossat ifrån skenets värld,

Om vid det ljus, som ande-solen sprider,

Skall lösa gåtan av din pilgrimsfärd. —

Och om det eviga livets sällhet brukade han läsa

upp detta: "Hur givt på Andens eter-vågor gunga

Och lyss till sferers harmoni,

Så få på himmelskt språk Guds lovsång sjunga,

Fran alla stoftets misslynd fri. — — —

Skriv endast på denna sida!

10)

ACC. N.R. M. 7711:10.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

~~Per~~ Per Gad hade sina funderingar
om heliga tal, tecken och tydor.

Sju-talet var en "tyda". Ty tre är det gudomliga, medan
fyra, i likhet med fyra väderstreck, betecknar det jordiska, det
människliga. Eftersom tre och fyra blir sju, innefattar detta
tal allt, hela världssaltet. - - Sju är veckans dagar, sju-
armad var "ljusastakan" i templet i Jerusalem, sju är bö-
nerna i Fader Vår, där de tre första handla om Gud, de fyra åter-
stående om människan. Och i Bibeln talas ofta om sju
och sjuttio. - Sju är således det heliga talet.

Thuru affärsman och förmedlare av materiella ting, har sålunda
Per Gad på många djupa andliga skatter och djupa tankar.
Han anser sig inneha Guds Sökes särskilda kallelse och egendom.
Därigenom hade han blivit en lycklig människa i livet och var säker om saligheten.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 7711:11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9) Landskap: Småland Upptecknat av: Klaes Reinhold
 Härad: Subo Adress: Deljörvägen 5A. Göteborg
 Socken: Skatelöv Berättat av: "Klas te Östens", skjutspojke
 Uppteckningsår: 1892-93 Född år 1874 i

Per Gad fick slutligen en död, sär-
 egen som hans liv varit. — En söndagseftermiddag, då
 man bar upp hans miltid, fanns han sittande i sin
 gungstol — — med nedböjt huvud, som om han lyss-
 nade till sitt eget hjärta. — —
 Han ~~hade~~^{gick} med slutna ögon — så att säga: "vänd inåt",
 som hans uttryck var. —
 För honom hade därmed "den heliga vilan Herranom" för alltid inträtt.
 "Skencs irriga värld" hade övergått i verklighetens. — —
 Per Gad, "andemannen", mystikern,
 hade försvunnit i — Gud. —

 Wi 1920/41
 K. R. -